

Luceafărul

Revistă săptămânală pentru
literatură, artă și politică

Director: Octavian Goga ■■■

Redactor: Oct. C. Tăslăuanu

An. XI. Nr. 16. Vol. I.

■ ■ ■ Cuprinsul: ■ ■ ■

22 OCT 2019

Octavian Goga . . . Scrisoare (poezie).
Un student . . . Studențimea noastră.
M. Săulescu . . . Iulie (poezie).
Aegrotus . . . Fărămituri.

C. Sandu-Aldea . . . Pe Mărgineanca.
M. Săulescu . . . Postumus (poezie).
I. Agârbiceanu . . . Povestea unei vieți
(roman).

Cronici: Dr. I. Maleiu: Conferența d-lui Dr. I. Lupăș. Insemnări: Robia lui Octavian Goga. Cum gândesc alții. † P. Liciu. Șeșhescu consilier aulic. Nici preocupare, nici reacredință. Simfonice.

Ilustrațiuni: O. Spaethe: M. S. Regina Elisabeta.

Sibiu, 15 Aprilie v. 1912

Prețul unui număr: 40 bani.

22 OCT 2019

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU LITERATURĂ, ARTĂ ȘI POLITICĂ.

APARE SUB ÎNGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

Colaboratori: I. Agârbiceanu, D. Anghel, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. T. Brediceanu, Dr. C. Bucșan, Al. Cazaban, Il. Ciendî, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Dr. Silviu Dragomir, I. Duma, Victor Eftimiu, I. Enescu, Aurel Esca, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Dr. Onisifor Ghibu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, I. I. Lăpădatu, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Dr. I. Mateiu, Corneliu Moldovan, Dr. G. Murnu, D. Nanu, V. C. Osvadă, I. Paul, Cincinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, Gh. Popp, Dr. Sextil Pușcariu, Dr. P. Roșca, G. Rotică, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Săulescu, M. Simionescu-Râmniceanu, V. Șorban, I. U. Soricu, Victor Stanciu, Caton Theodorian, D. Tomescu, Lazar Triteanu.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an 20 cor. 6 luni 10 cor.

Pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 16 cor.

România și în Străinătate:

1 an 25 cor. 6 luni 13 cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 14 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

Nouă piese muzicale de Tiberiu Brediceanu

LA ȘEZĂTOARE

Icoană din popor (un act cu un preludiu)

Text de C. Sandu-Aldea și I. Borgia.

CUPRINSUL:

- | | | |
|------------------------------|-----------------------|-------------------------|
| Preludiu și cor. | Nr. 5. Melodrama | Nr. 9. a) Solo de flaut |
| Nr. 1. Doina lui Sorin | • 6. Cântecul lienei | • 10. Brâu |
| • 2. Mândruță cu ochii verzi | • 7. De masă | • 11. Duet |
| • 3. Cântec din bătrâni | • 8. Scenă | • 12. Învărita și cor. |
| • 4. A lui Moș Marin | • 9. Cântec haiduceșc | |

Partitura pentru canto și piano cor. 8—, fr. 10—

Doine și cântece românești.

(Canto și piano).

Caietul III.
Pășărică mută-ți cuibul.
Leagănă-te frunzuliță.
Turturea din vlea sacă.
Ardemi-te-ai codru des.
Ce vii, bade, târzior,
Tu te duci, bade, sărace.
Foate verde, foate lată
Pe unde umbliă doru'.

Caietul IV.
Pe sub flori mă legăna.
Foale verde, pup de crin.
Sus în vârful dealului.
Mândro, de dragostea noastră.
Când treci, bade, pe la noi.
Frunză verde, frunzuliță.
Auzi, mândro, cucu-ți cântă.
S'a dus cucul de p' aici.

Jocuri românești.

(Piano solo).

Caietul IV.

Hora.
Învărita III.
Brâu V.

Pe picior IV.
Din Maramurăș.

Ardeleana V.
Danțu.
Ardeleana (ca'n Bănat) VI.

Prețul unui caiet cor. 4—, fr. 5—

Quadrille pe motive românești cor. 2—, fr. 2'50

Hora (cis moll) „ 1'50, „ 2—

De vânzare la:

Librăria arhidiecezană, Sibiu (Nagyszeben).



O. SPAETHE: M. S. REGINA ELISABETA.



BUCEȘTARUL

Orice reproducere fără indicarea izvorului e oprită.

Scrisoare.

Contesei de Noailles n. Principesa Brâncoveanu.¹⁾

Brâncoveanu Constantin
Boier vechiu și domn creștin...

Cântec din bătrâni.

Îți recitesc răvașu 'n franțuzește
Cu slova lui muiată 'n ironie
Și, nu știu cum, un gând mă ispitește...
Mă iartă, doamnă, că ți-l spun și ție...

Tu ne-ai uitat, tu din strigarea noastră
Nu știi nimic, nimica nu te doare;
Nici Dunărea nu-ți plânge la fereastră,
Nici munții mei nu pot să te 'nfioare...

Nu ne 'nțelegi nici visul, nici cuvântul,
Nici cântecul tu nu ni-l poți cunoaște...
Din țara ta ți-a mai rămas pământul,
Ai grâu în el, dar ți-ai uitat de moaște...

Abia odat' când te chemă Bizanțul,
Ai poposit la noi o clipă-două:
Verigă mândră ce te-ai rupt din lanțul
Unor vieți atât de scumpe nouă...

De-aceea azi te miri ca de-o poveste
Când cineva de rostul tău te 'ntreabă,
O glumă-ți par cuvintele aceste
Și râzi de noi odraslă basarabă...

Râzi înzadar! trecutul ne 'nfășoară
Oricât de mult l-am surghiunit din minte...
Străbunii 'n noi în veci nu vor să moară
Și noi mințim, dar sângele nu minte!

Ei vin la noi... — Ș'acolo 'n metropola
Pe malul Senei umbra lor străbate,
Suflarea lor pătrunde sub cupola
Palatelor cu creștete bronzate...

Câți logofeți și vornici nu se schimbă
În noaptea ta cu visuri sbuciumate...
— Cu noi în drum doar' pururea se plimbă
Un țințirim de suflete uitate...

Când vei simți o jale vag' adese
Și 'n liniștea amurgului de foamă
Te vor fură îndemnuri ne'nțelese,
Nu te miră: Sunt Brâncovenii, doamnă!

Octavian Goga.

¹⁾ Invitată de direcția revistei „Les annales” să contribuie și dânsa cu o bucată la un număr închinat României, d-na Contesă de Noailles a răspuns prin următoarea scrisoare pe care o publicăm în întregime:

Domnule!

Mișcată de amabila d-voastre scrisoare, mă grăbesc totuș să vă comunic că mă găsesc în aceeași încurcătură ca și în ziua când albumul „Mariani” mi-a cerut un autograf. Nu băusem niciodată din vinul „Mariani”. Tot așa și de data asta, vai!... Nu cunosc câtuș de puțin România.

E drept că am traversat-o pe când aveam vârsta de 9 ani și mă duceam cu mama la Constantinopol. Îmi aduc aminte că am stat în țara asta 3 zile bolnavă de anghină și mai

mi-aduc aminte de interiorul unei biserici bizantine, încărcat de aur și de pietre prețioase, unde asistam la o ceremonie de doliu înainte de a mă imbarcă pe Marea-Neagră.

O admirabilă culegere de poeme naționale, reunite de Elena Văcărescu mi-a îngăduit să întrezăresc peisajele și sufletul acestui popor visător și pasionat.

Îi mulțumesc de a mă fi putut face să cunosc această Românie deșteaptă și pastorală, din care însă fac parte foarte puțin, deoarece eu sunt de origină greacă atât după mamă cât și după ascendența maternă a tatălui meu. Născută în Franța, n'am părăsit niciodată țara asta!

Primiți, vă rog, etc....

Contesa de Noailles.

Contesa de Noailles e sora principului Brâncoveanu-Basarab, un bun patriot al țerii românești.



Studentețimea noastră.¹⁾

Acum când se împlinesc cincizeci de ani dela înființarea societății studentești „Petru Maior“, astăzi singura societate de acest fel la noi, se cuvine să ne gândim, fără a mai repeta obișnuitele fraze de paradă, care este rolul adevărat al studentețimii noastre și întrucât studentețimea și-l îndeplinește.

Nu ne pierdem în considerații teoretice și nu mai spunem încă odată ce s'a mai spus la atâtea ocazii: floarea națiunii, vlietorul națiunii, focul națiunii, etc. etc. Aceste sunt adevăruri banale și mai ales banalizate. Va fi mai bine dacă vom fi reci și obiectivi.

S'a susținut și se susține încă și astăzi, că rolul studentețimii, rolul ei adevărat, ar fi purtarea steagului, cum s'ar zice, crearea de însuflețire. O fi un adevăr acesta, numai cât este deosebit de important sub ce raport se judecă veracitatea lui. Dacă această purtare de steag se consideră ca o exprimare a idealismului prin fapte, atunci, da, neapărat că studentețimea prin tinerețea ei este menită să poarte steagul însuflețirii. Dacă, însă, purtarea steagului de către studentețime este numai o vorbă care dă naștere unei vorbării, atunci... să stăm și să judecăm.

Generația de studenți care a venit după patruzeci și opt, a avut în sufletul ei moleșirea omului care se întinde ostenit după o muncă obositoare și povestește despre acele

vremuri când... etc., etc. Această generație purtă în firea ei însuflețirea părinților, care în situația schimbată, nu se mai putea traduce în fapte. O însuflețire, care produce o revoluție de vorbe, fiindcă, mă rog, altă revoluție nu se mai putea face. Să urmărim numai manifestările tinerimii noastre de prin anii optzeci și ne vom convinge despre aceasta, să urmărim pe reprezentanții de astăzi ai acelei studentețimii și vom avea prilej de edificare. O vorbărie goală, o lăudăroșie lipsită de orice scrupul, o încredere, nejustificată de faptele ei în forțele „mamei națiuni“, ca la această studentețime, mai rar. Unui om deprins să cugete, această studentețime a trebuit să-i facă impresia unui erou caraghios, care după ce și-a îndeplinit actul de vitejie, nu se mai știe află în lume, pentru că e covârșit de impresia faptei lui de mai înainte care îl urmărește necontentit.

Ei bine, ne puteam lipsi de o astfel de „purtare de steag“. Însuflețirea este și ea un stimulent puternic în producerea unei vieți naționale intense, dar în momentul când ea vorbește prin vorbe și nu prin fapte, își pierde orice rațiune de a fi.

În vremurile din urmă s'ar fi părut că studentețimea noastră se apropie de calea cea adevărată. Valurile limbușeniei s'au mai potolit, tot bagajul de sentimentalism sterp s'a cam aruncat în coșul cu vechituri și, judecând după aparențe, tinerimea noastră „studioasă“ ar fi intrat în rolul ei adevărat. O tăcere liniștitoare s'a înstăpânit asupra ei, tăcere

¹⁾ Publicăm acest articol, care atacă cu îndrăzneală tinerească o problemă importantă a noastră. Nădăduim că va trezi discuție rodnică.

care ar fi putut să fie semnificația muncii fără hodină, care nu cere nici o gălăgie pentru ca să poată fi înregistrată de istorie. S'ar fi părut că tinerimea noastră tace fiindcă n'are vreme să vorbească, fiindcă se pregătește serios pentru lupta națională de mai târziu. A încetat de a mai lua parte direct la manifestațiile naționale cu alai și vorbe mari, având aerul că anunță o epocă nouă în viața noastră națională, de rodnicie și rezistență puternică în fața atacurilor dușmane.

Ce păcat, însă, că toate aceste semne ascundeau numai o stare de fapt prea puțin îmbucurătoare. Ce păcat că această de a doua generație de tineri, din punct de vedere național, eră și mai slabă decât cea anterioară. Nici măcar însuflețirea nu o mai avea și un cinism complet îi rodea sufletul. Un utilitarism rușinos o îndemnă să se desinterezeze de toate afacerile vieții noastre publice și tăcerea ei nu eră altceva decât elocvența pornire de căpătuială ușoară, de strângere de averi în paguba intereselor naționale. Din această generație ne-am ales în mare parte cu oamenii hrăpareți ai societății noastre, cu răii și inculții, cu politicianii amorali, cu acea burtăverzime care își sfidează cu desinvoltură toate sentimentele naționale și care se mărturisește română numai fiindcă nu poate altfel, deși în taină are dorinți puternice de renegare.

Acum în vremea din urmă, de câțiva ani încoaci, cum s'au deschis mai larg porțile culturii românești dinspre București, un nou curent de însănătoșire a pătruns în sânul studențimii noastre. Se observă în rândurile ei o mișcare mai vie, un accent mai cald românesc, o intelectualizare oarecare, se poate constată o pornire mai nobilă de muncă înțelegătoare. Se înțelege, când scriem aceste rânduri, nu ne gândim la nici o umbră care ar putea să întunece credințele noastre. În orice caz însă, putem să avansăm, că din actuala generație de studenți o să câștigăm o primenire radicală a vieții noastre naționale. Actuala generație studențească indică o schimbare îmbucurătoare, deși, mărturisim, nu putem vedea nici în ea o tendință hotărâtă spre desăvârșire.

Potrivit spiritului vremii, un student de

astăzi trebuie să fie un om al studiului său, un specialist în materia științei lui, un om preocupat în cea mai mare măsură de progresele generale ale culturii umane și în aceeaș vreme un însuflețit sprijinitor al cauzei lui naționale. Nu se cere studentului de astăzi nici manifestații violente, nici amestec direct în luptele naționale, i se cere numai o perfectă înțelegere a idealului național și o muncă serioasă în câștigarea culturii necesare neamului său. Studentul de astăzi, când luptele naționale nu mai pretind vărsare de sânge, trebuie să fie un stăruitor om al cărții lui, care nu urmărește altceva decât adevărul științific pe care va trebui să-l pună în slujba neamului său. Toată însuflețirea lui, tot focul lui tineresc trebuie să și-l cheltuiască adăpându-se la fântâna științei, pe care noi Români de aici, durere, nu o avem aproape pe nici un teren. Studentul nostru de astăzi trebuie să părăsească orice preocupare streină de specialitatea lui și singura lui țință să fie desăvârșirea culturii noastre naționale.

Este adevărat că ceace spunem noi aici nu este ușor de realizat în împrejurările vitrege în care se desvoltă societatea noastră: la umbra sugrumătoare a puterii de stat ungurești, care se împotrivesc din răspuneri tuturor tendințelor noastre de progres. Este adevărat că, de pildă, un atentat cum este legea lui Apponyi e menit să tulbure echilibrul sufletesc al unei generații întregi, care, cutremurându-se de el, țipând de durerea lui, să departă de liniștea trebuitoare preocupărilor științifice. Un astfel de atentat, trebuie să scoată pe orice Român la largul vieții politice, fire-ar el în cel mai tănuț laboratoriu. Dar cu toate aceste, tendința studenților noștri trebuie să fie aducerea neamului nostru în starea normală de producție culturală, care să-i asigure existența lui națională.

Așa ar trebui să fie studențimea noastră, așa nu a fost și nu este încă nici astăzi. Pentru ce nu am mărturisit sincer adevărul?! Nu a fost și nu este?! Dar va trebui să fie și trebuie să o facem. Gradul de cultură al unui neam, puterea lui de viață și năzuințele lui în viitor se judecă după studențime. Ea este pulsul simțitor al unui neam, ea este cea mai sigură călăuză în cunoașterea lui,

pentru că prin ea, nu numai că se anunță vremurile viitoare, dar se judecă și prezentul care a născut-o.

Societatea „Petru Maior” este o instituție a noastră care trebuie să țină seamă de aceste adevăruri. Patronii ei, ajutătorii ei — puțini, este adevărat — membrii ei de onoare, sunt datori să se gândească la studenții cari să

adăpostesc la sânul ei și așteaptă dela modesta ei lumină o rază de îndrumare sufletească.

Mai ales acum, când se strigă cu multă însuflețire din Brașov până în Lugoj:

Vivat, crescat, floreat, Societatea „Petru Maior” și studențimea românească!!!

Un student.



Iulie.

Un drum de țară lung...
Din loc în loc
Fantastice troițe
Sub soarele de foc
Și 'ntind schiloade brațe obosite
De arșița de Iulie chinuite.

*

Noi mergem amândoi pe drumul lung.
Doar de căldură nici nu mai simțim
O! nici de unde am pornit
Dar mai ales nici unde ne oprim...
Vom merge-așa la nesfârșit
Printre troițe schilodite
De ploaie și de vânt
De soare și căldură
Vom merge-așa, mereu, pe negândite
Cu trupurile tot mai obosite...

Vom întâlni un han departe, poate,
Ori poate o fântână...
Dar ce ne pasă?...
Mergem
Și arșița ne-apasă
Și poate arșița ne mână
Spre-un han departe ori cătră-o fântână;
Deși doar altceva ne-o fi făcut
Să mergem pe un drum tăcut
Și plin de-atâta soare
Care ne arde, care ne dogoare...

Ne ducem legănându-ne greoiu
Cu gândurile moarte 'n noi
Cu trupurile obosite,
Ca și troițele ce par,
Pe drumul înălțat pe nesimțite,
Că sue fiecare un calvar...

M. Săulescu.



Fărămituri.

Sunt unele femei cari pot suportă cele mai sguuitoare furturi sufletești, fără a-și deranja frizura.

*

E aceeaș muzică: Deasupra unui cadavru croncănesc corbii, asupra unei iubiri moarte gurile femeilor.

*

E de nesuferit să iei baie într'un părăiaș, care nu-ți ajunge decât până 'n glesne, mai nesuferită e numai dragostea unei femei care vrea să rămâie cuminte.

*

Îmblânzitorii de fiare mor de obicei sfâșiați de bestiile pe cari ei înșiși le-au domesticit... Sărmanii Don Juani...

*

Îmi plac în dragoste nesăturații... Îi plâng și-i admir. Ei au ceva din eroismul tragic al îndrăzneților cari vor să treacă oceanul cu înotul.

*

Dragostea e pentru artist o necesitate profesională.

Aegrotus.



Pe Mărgineanca.

— Fragment. —

Trenul se opri în gara Cremenea și un stol de codane se risipi de-alungul lui. Îmbrăcate în cămăși cu râuri și în pistelci cu fluturi, purtând în cosițe care flori de crăițe, care fire de busuioc, ele alunecau ușoare pe lângă vagoane, arătând călătorilor buchete de mure brumării:

„Poftiți mure!... Uite mure!... Mure, mure de pădure!“

Cuvintele acestea erau ritmate, aproape cântate.

Un tânăr subțireț și oacheș sărl sprinten dintr'un vagon de clasa III și se pierdă prin mulțimea strânsă în gară în acea zi de sărbătoare. Ajunse lângă un stâlp îmbrăcat în curpen sălbatec și acolo se opri, rezemându-se în baston și uitându-se cu băgare de seamă împrejur ca și cum ar fi căutat pe cineva. O codană se împiedecă de bastonul lui și eră să cadă. El o prinse repede, cu putere de subțioară și-i zise în glumă:

„Cât p'aci să faci o mătanie!“

Ea strâmbă din buze și închise o clipă ochii de durere. Se uită apoi cu băgare de seamă la el, începă a-i zâmbi și când îi veni bine, svâcnă ca un țipar din mâna lui:

„Fi-ți-ar bastonu de răs!“

În acest timp trenul porni și lumea începă a se răi. Codanele plecară chicotind. Tânărul nostru întrebă pe un trepăduș din stație:

„E departe de-aici Mărgineanca?“

Se vede treaba că slujbașul întreat nu prea eră de mult prin partea locului, căci drept răspuns începă a spune uitându-se 'n pământ ca un om ce vrea să-și aducă aminte:

„Mărgineanca!... Mărgineanca... Mărgineanca...“

— Cine ce are cu Mărgineanca?“ întrebă deodată un chirigiu bătrân care se ivi pe neașteptate lângă ei.

Cel întreat, eră bun-bucuros că scapă din încurcătură.

„Uite: dumnealui știe mai bine“, zise el arătând pe chirigiu și plecă.

„Vrei să mergi la Mărgineanca, nepoate?“ întrebă chirigiu.

„Da. Cât să-ți dau?“

— N'o să-mi dai marea cu sarea. Ia vreo cincă lei de parale.

— Numai atât? întrebă tânărul, glumind.

— Numa'! Da te sbor, nu altceva. Am o căruță ca o teleguță și doi călușei ca doi smei“.

Tânărul stătă puțin pe gânduri ca un om care-și face socotelile și răspunse:

„Să-ți trăiască, moșule, dar eu o iau apostolește.“

— Voia la d-ta ca la Banu Ghica. Numa' să 'nimerești.

— A 'nimerit el orbu' Brăila.

— Dar mi-te d-ta Mărgineanca, hai? ... Apucă pe șoseaua din dosul gării că trece chiar pe-acolo“.

Tânărul mulțumî și porni pe șoseaua ce i se arătase și care după ce coti la stânga, tăind linia ferată, se pierdeă dreaptă și albă, ca o fașie întinsă printre miriști dogorite de soare. Copaci singuratici răsăreau ici-colea din întinderea lanurilor. Vite albe și cărduri de oi pășteau pe miriști, pe când copiii ce le păzeau se adunaseră cu toții în marginea șoselei și cântau, se sbenguiau, jucau, chiuiau, svârleau cu pietrii, se trânteau. Cerul eră albastru ca sineala și pământul uscat, ars, mohorit, crepat.

Stoluri de prigorii se roteau pe lanuri și glasurele lor plângătoare aveau uneori răsnetul și ritmul unor zurgălăi.

Și deodată un zăvoiu se desluși înaintea lui. Șoseaua îl tăie deacurmezișul spre a răsbi la pod. Plopî, arini, sălcii și cătină, alcătuiu un desiș de amândouă părțile ei. Nici o adiere nu înfioră văzduhul, dar frunza popului tremură ca desmierdată de un vânt nevăzut și susurul ei păreă o șoaptă ciudată, murmurul ușor și tainic al unor ființe de pe altă lume.

Ajuns la pod, drumețul nostru poposi lungindu-se în iarba de pe malul apei mare și moale ca mătasa. Se așeză cu fața 'n sus, își puse mâine pe după cap și închise ochii. Dar după câteva clipe îi deschise. Drept deasupra lui, pe cerul albastru ca floarea de

în plutea un noruleț alb care părea că se topește în caldul ocean de azur al înălțimilor.

Tânărul se ridică de unde stă și se așază sub un plop bătrân, răzimându-se de trunchiul lui și întinzând picioarele. Scoase din buzunar o oglinjoară pe care o aburi și apoi o șterse cu un colț de batistă. Cine l-ar fi văzut, și-ar fi spus cu mirare: iată un tânăr mai cochet ca o femeie. Cum însă țipenie de om nu se simțea pe lângă el, drumețul nostru își examinează figura în tihnă și cu multă băgare de seamă, înclinând, întorcând de mai multeori capul.

Mulțumit de examenul făcut, el băgă oglinda în buzunar și își aprinse o țigară.

Adevărul e că acest drumeț era cât se poate de simpatic. Avea un păr negru lucitor, cu reflexe argintii, doi ochi cari scăpărau sub gene lungi și moi ca plușul, o față smeadă și ovală, cu un nas bine făcut sub care ardeau două mustăți frizate și o gură ale cărei buze rumene păreau a chema în orice clipă o sărutare.

De acest lucru era de altfel încredințat și posesorul atributelor de mai sus, căci în cei trei ani de oștire pe care o făcuse la roșiori multe fete au oftat și multe femei au plâns după el.

Și deodată zăvoiuil începuse să răsună de cântece. Tânărul nostru tresări și puse urechea la pândă. Erau glasuri femeiești. El se sculă și porni să treacă podul. Dar pe la jumătatea lui se opri și privi la apa ce curgea domoală pe sub el, licărind în bătaia soarelui. Glasurile se auzeau din ce în ce mai lămurit și deodată se iviră la un cot al apei mai multe fete. Veniau cântând, trimițând vorbe de dor pe pânza apelor călătoare.

Tânărul nostru stătuse acolo până trecură pe lângă dansul. Erau vreo șapte-opt codane cari de bună seamă se scăldaseră de curând căci obrajii dar mai ales buzele lor erau vi-nete încă de răcoarea apei. Și cum el se lipise de parapet spre a le face loc să treacă, una din ele îi zise:

„Vezi să nu faci și d-ta o mătanie acum“.

Eră codana care se împiedecase de bastonul lui în gara Cremenea.

Celelalte începură a râde și cu toatele iu-

țiră pasul. Trecură podul și zăvoiuil răsună iar de cântecul lor:

„Cât e Argeșul de mare
Haz ca Săbărelul n'are:
Săbărelu-i mititel
S'a ncuibat dragostea 'n el.
Fă, fă, fă, fetițe, fă.“

...Într'un târziu porni și drumețul nostru. Dar până să treacă podul, fu ajuns din urmă de chirigiul ce-i ceruse „cinci lei de parale“. Moșul opri și zise:

„Sui în căruță, nepoate... Vreau eu să beau un chil de vin dela d-ta. Tot prin Mărgineanca e și drumul meu“.

Tânărul n'așteptă să fie poftit a doua oară, ci se avărlă în căruță spunând:

„De știam că ești din Mărgineanca, te luam din gară.“

— Eu nu sunt chiar din Mărgineanca. Sunt dintr'un cătun al ei. Îi zice Vidra... De unde vii nepoate?

— Dela București.

— Da cum te chiami?

— Florea Mărgărit.

— Frumos nume ai! Numai flori și mărgărit — vorba cântecului... Da nu stai bine... Dă-te mai la mijlocul leagănelui. Așa, vezi...!“

Mărgărit se uită mai cu băgare de seamă la chirigiu... Eră un om de vreo 60 de ani, bine legat, cu părul alb-colilie, puțintel adus de spate, dar rumen la față.

Șoseaua eși din zăvoiu, urcă puțin la deal, alergă câțva timp printre lanuri de meu în pârgă și intră apoi într'un sat.

„Asta-i Valea Rusului!“ zise chirigiul.

Un câne mare cât un lup se năpusti dintr'oc curte drept spre căruță. Chirigiul sumuță la cai și când îi veni bine, arse un biciu sdravăn cânelui care începu a chelălăi de durere. Dar nu se îndepărtă bine acela și altul se repezi furios la cai. Chirigiul îl sorcovi și pe acesta. Câțva timp merseră nesupărați și Mărgărit observă puțin înfățișarea acelu sat. În dreptul fiecărei porți șanțul șoselei era acoperit cu câte un podeț, aruncat în pripă și mărginit de amândouă părțile cu câte un parapet alcătuit din doi araci încrucișați în formă de X culcat și spoțiți cu var. Casele învelite mai toate cu pae, ferestrele mici, brănele trase mai mult în culori albastre. În ușa

primăriei, o șandramă gata-gata să se dă-râme, erau un tânăr îmbrăcat în port național dar cu un surtuc nemțesc peste cămașa înflorită și un jandarm care se uită cam lung la Mărgărit... Cete de femei strânse pe la câte-o casă, puneau țara la cale. La o răspântie eră horă și nu departe de ea se vedeă un furnicar de băeți cari jucând și ei, care bătând „poarca”.

„Cum te chiamă, moșule?” întrebă deodată Mărgărit.

„Ispas Dragomir. Da oare ți-e 'n gând să mă scrii la sorți, de mă 'ntrebi?”

— Aș! zise Mărgărit, râzând, „mai ai vreo doi ani până să te scrie la sorți. Întreb și eu ia așa.

— Ispas Dragomir, care bea un chil de vin!” zise chirigiul. „Așa mă chiamă, nepoate.

— Să fii sănătos!” zise Mărgărit.

„Și d-ta asemenea... Da pe cine cunoști d-ta în Mărgineanca?”

— Pe nimeni.

— Păi atunci... întrebă iar Ispas, încrețind fruntea și căscând ochii mari, „pe cine cauți?”

— Pe d-l Nistor Arțăreanu.

— Pe boieru?”

— Chiar pe el. Îl cunoști?”

— Da cine nu-l cunoaște pe boieru nostru?!”

— Uite eu nu-l cunosc de loc”, zise tânărul. „Ce fel de om e?”

— E un om de statură mijlocie, ca de vreo 45 de ani, cu o barbă ca de popă și cu doi ochi mari, cari te pătrund. Vorbește foarte puțin și încet. S'a însurat acum 10 ani, cu fata unui ghinărar: o coconiță frumoasă, subțirată și bălae care călărește ca un Cazac și cântă ca un inger. Cu copii nu l-a miluit Dumnezeu... Uite și Mărgineanca noastră!”

Dela depărtarea aceea satul aveă o înfățișare din cele mai plăcute. Vreo câteva case mai înalte, mai frumoase, răsăreau dintre pomii lui și moș Ispas se grăbi a lămuri pe drumet asupra lor.

„Vezi biserica?”

— Da!

— Dela ea mai la stânga se ridică o casă acoperită cu tablă roșie. Acolo stă d-l Franț!

— Cine-i d-l Franț ăsta? Vreun morar?”

— Aș! Ce morar?! Logofătul boierului. Mâna lui dreaptă. Adecă bine ziseși d-ta că-i morar pentrucă el ferecă și desferecă toate. Ce face el, e bun făcut.

— E de mult aici Franț al d-tale?”

— He-hei! d-ta să fii sănătos! De șaisprezece ai!... Peste drum de casa lui se vede iar o casă mai mare, mai frumoasă. O vezi?... Acolo-i școala. Boieru a făcut-o.

— Stă totdeauna la moșie boierul?”

— El stă neclintit. Iarna, vara: la moșie... Vezi tocmai acolo în capul satului o casă înaltă, cu un turn cu o săgeată 'n vârf?... Acolo-i curtea boierească.”

În acest timp intrară în sat. O femeie le eși în cale cu căldările goale. Moș Ispas se uită încruntat la ea, trânti o înjurătură de pahonț necăjit și arse caii cu o aspră lovitură de biciu.

„Unde să te las: la d-l Franț sau la curte?”

— La curte.

„Hai și la curte!” zise chirigiul și sumuță la cai pe când câinii atrăgeau atenția șătenilor asupra drumețului ce veniă pentru întâia oară în Mărgineanca.

Apropiindu-se de curte, Mărgărit se simți turburat deodată. Toate sforțările lui de a părea liniștit erau zadarnice. Iar când se văzu în fața unei porți mari de stejar și când chirigiul îi spuse: „am sosit”, el eră cât p'aci să-i răspundă: „hai înapoi, moș Ispas”. Totuș amintirea că în oștire a trecut prin clipe mult mai grele fără a se turbura atât de mult, îl făcū să se coboare mai liniștit din căruță. Dete chirigiului un leu și-i zise (spre a vedeă dacă-i tremură glasul):

„Mergi sănătos, moș Ispas și să-ți trăiască tot sprinteni călușeii!”

Apoi deschise porțița din dreapta porții celei mari. Dar doi dulăi mocănești se repeziră la el să-l sfășie și Mărgărit o închise iute. O voce de om se auzi din curte:

„Lăbuș! Lupu! Niii!”

Apoi se desluși duduital unui om ce fuge și în clipa următoare un Român voinic răsări în fața lui Mărgărit. Eră un om înalt, smolit la față, cam spânatec, cu luleaua 'n gură, cu privirea turbure, cu cămașa desfăcută la piept, cu mijlocul strâns într'un chimir lat de piele, împodobit cu nasturi mari, galbeni,

Mărgărit îi dădu bună ziua și omul moțai din cap fără să scoată nici o vorbă.

„Acasă-i boierul?“ întrebă tânărul.

Românul scoase luleaua, scuipă printr'o strungăreață și răspunse:

„Acasă!

— Du-mă la el“.

Omul îi făcu semn să se ia după dânsul. Mergea înaintea cu o strumânare în mână spre a-l apăra de câni. Când ajunseră în fața caselor, o femeie eși înaintea lor și întrebă pe cel cu luleaua 'n gură:

„Ce-i, mă?“

Omul făcu semn cu capul spre Mărgărit. Dar femeia nu înțelese și întrebă iar:

„Ce-i?... Ce-i cu dumnealui?... Vorbește, mutule!“

Drept răspuns, Românul o pișcă de țâța stângă. Femeia îi dădu peste mână, spunându-i:

„Iar te-ai afumat!... Pavele, când dracu o să te lași tu de băutura?... Ce vrea dumnealui, n'auzi?“

Mărgărit nu mai așteptă răspunsul omului ci zise:

„Vreau să vorbesc cu boierul.

— Să mai stați puțin că-i la masă!“ îi răspunse femeia și plecă.

Cel cu luleaua îi făcu semn cu mâna să mai aștepte și Mărgărit dădu din cap în semn c'a înțeles. Apoi se mai depărtă de casă și se uită prin curte. Această eră împrejmuită cu zăplas înalt de scânduri lămbuite și cătrănite. Cam în mijlocul ei se ridică locuința proprietarului, cu un turn ascuțit ca de castel întărit iar pe cele trei laturi din fața ei se aflau grajdurile, pătulele, magaziiile, șoproanele pentru unelte și locuințele argaților cu luna. În dosul ei eră o grădină de mai bine de cinci pogoane. Din locuința boierească se putea urmări orice mișcare din curte sau din grădină.

Curtea eră stropită și măturată dar plină de soare. Numai în fața caselor doi nuci bătrâni așterneau o veliuță de umbră, găurită de soare pe alocuri. Mai la o parte un măr răsleț și sub el un grăsun, care proptindu-se pe picioarele de dinainte, își ridicase trupul ca un câne ce e gata să facă „sluj“ și întindea gâtul în sus, închizând ochii aproape cu totul. Și nu trecu mult și un băețas se

ivi lângă el. Acesta se urcă sprinten în pom, își umplu sânul cu mere și se coborî. Grăsunul grohoi și deschise râtul. Băețasul îi svârli un măr pe care grăsunul îl prinse cu îndemănare și îl mănca închizând ochii de plăcere. Dar după ce-l isprăvi, deschise ochii și iar grohoi. Băețasul îl scărpină sub fălci și se dădu cu un pas mai departe.

„Ține, Sivule!... Ține!“

Grăsunul deschise gura și el îi aruncă alt măr pe care dobitocul îl prinse, cu o uimitoare precizie.

Mărgărit vră să se apropie de micul artist, dar în acelaș timp o pisică gonită de un câne, svâcnî pe lângă el sforăind, scui-pând și se urcă repede într'un nuc pe când cânele rămase jos, lătrând mereu la ea. Lui Mărgărit i se părea însă că dulăul mărâe din când în când la el și de aceea nu se clinti din loc.

Vreo douăzeci de găște albe porniră într'un iureș sgomotos spre fântână, găgâind, bătând din aripi, lăsând ici-colo câte un fulg, umplând curtea de praf. Cânele uită pisica și se năpusti spre ele, spărgându-le cârdul, răsucindu-le, gonindu-le până ce un argat alergă spre a-l prinde. Și deoarece cânele nu voia să vie, argatul începă a-i flueră. Dar n'apucă să sfârșească bine flueratul și un curcan îi răspunse cu o gâlgăitură de sunete, umflându-se în pene și tremurându-și gușa împodobită de mărgeanuri roșii și albastre.

„Ia vino 'ncoace, tinere!“

Mărgărit se 'ntoarse în ceardacul caselor stă un domn de statură mijlocie, cu o barbă mare și neagră.

„Ăsta trebuie să fie d-l Arțăreanu“, își zise tânărul, pornind spre el.

„Ce vrei d-ta?“ îl întrebă domnul Arțăreanu când se mai apropie.

„Să trăiți, d-le Arțăreanu!“ zise Mărgărit, oprindu-se scurt, ca la miliție și luându-și pălăria din cap. „Sunt trimis cu o scrisoare la d-voastră.

— Cu o scrisoare?... Dela cine?

— Dela d-l senator Roman“, răspunse tânărul, dându-i în acelaș timp scrisoarea.

D-l Arțăreanu rupse plicul și începă a citi. Mărgărit îl observă cu cea mai mare

băgare de seamă, dar pe fața proprietarului nu se putea ceti nimic.

„Trebuie să fie un om tare ascuns!“ își zise Mărgărit, văzând că nu prinde nici un joc pe figura lui Arțăreanu.

Acesta isprăvi de cetit scrisoarea și chemă un argat. Apoi văzând, că tânărul stă mereu în poziția de „drepti“ și cu pălăria 'n mână, îi zise:

„Pune-ți pălăria 'n cap!“

Și imediat îl întrebă:

„De câți ani ești d-ta?“

— De douăzeci și șase“.

În acest timp argatul chemat sosit și proprietarul îi spuse:

„Du-te până la d-l Franț și spune-i să vie puțin încoace!“

Apoi cătră tânăr:

„Ai ceva acte asupra d-tale?“

— Acte?“ întrebă tânărul care nu auzise bine.

„Da.“

— Am!“ — răspuse Mărgărit, întinzându-i un plic mare de culoare albă.

Un glas frumos de femeie se auzi în casă și tânărul nostru luă aceasta drept un semn bun.

„Poftim înăuntru!“ zise Arțăreanu... „Ai venit pe jos?“ întrebă el apoi, uitându-se la hainele lui pline de praf.

„Nu!“ zise Mărgărit. „Am venit cu căruța, dar“...

Și el începă a se scutura bine până a nu intra în casă. Proprietarul se uită la acte, examinându-le cu multă băgare de seamă, punându-le în zare, răsucindu-le, căsnindu-se să descifreze toate iscăliturile. Din actele prezentate se vedeă că Mărgărit aveă cu adevărat 26 de ani, că făcuse patru clase primare și două clase comerciale și că se liberase din oștire cu gradul de sergent-major.

„D-ta ești născut la țară sau la oraș?“ întrebă Arțăreanu.

„La țară!“ răspuse Mărgărit.

„Seama moșiei o cunoști?“

— Cum să nu?... Tata a fost douăzeci de ani administrator.

— Va să zică ai puteă să te 'nfigi la o moșie așa mai mică?“

— Și la una mai mare!“ zise tânărul, spre a influința asupra lefei.

„Dar cu oameni rău nărași!“ adăugă proprietarul.

„Așa?“... întrebă tânărul, cu un surâs ciudat. „Sunt rău nărași?... Îmi pare bine de asta!... Tare bine!... Când eram vagmistru, numai pe caii cei mai afuriși încălecam. Se frământau, ei să mă scuipe, sforăiau, dar văzând că n'au încotro, mă purtau pe urmă liniștiți.“

— D-ta ești un bun călăreț, precum văd.

— Nu vreau să mă laud!“ zise tânărul cu un surâs de falșă modestie, „dar nu cred să fie cal pe care să nu încalec, fie el oricât de sălbatec“.

O ușă se deschise ușor și o doamnă blondă, sveltă, străbătău coridorul spre a trece într'altă odaie. Mărgărit își aruncă o clipă ochii spre ea și o salută. Ea-i răspuse cu o grațioasă înclinare din cap și pieri ca un joc de lumină.

Și nu mult după aceea veni și Franț, care trecu deoparte cu Arțăreanu câteva minute. Proprietarul zise apoi:

„Uite ce e, tinere: te angajez ca administrator pentru trupul de moșie dela Filioara. Îți dau 1000 lei pe an, cal de călărie, casă și traiu. Te mulțumești?“

— Vă mulțumesc foarte mult, boierule!“ zise Mărgărit. „Am să muncesc din noapte până 'n noapte. Și despre oameni să n'aveți nici o grijă: îi dau eu pe brazdă“, adăugă el cu acelaș surâs ciudat.

„Bine, dar să știi că eu nu vreau să te văd pe la judecări cu ei, nu vreau să-i bați.“

— Am înțeles“, zise tânărul. „Nici la oștire nu se mai bate în ziua de azi.“

— D-l Franț“, zise iar Arțăreanu „care e de șaisprezece ani administrator general (această titlatură fū dată spre a impune noului venit) îți va da toate deslușirile de care ai nevoie... Așa!“

— Putem plecă, boierule?“ întrebă Franț

„Da!... la-l cu d-ta și îndrumează-l!“.

Cei doi slujbași salutară în acelaș timp și plecară. Mărgărit trecu în stânga lui Franț imediat ce eșiră din curte și porniră spre locuința administratorului general — cum îi spusese boierul. Și la cea mai mică vorbă a șefului său, el se întorceă ascultător și supus ca un seminarist, sorbindu-i înțelesul prin ochi, întindeă gâtul, căscă ochii și se

miră de cele ce auzia. Această atitudine respectuoasă și totuși rezervată plăcu foarte mult lui Franț și ajungând la poarta casei lui, el îl pofti la masă:

„Mâncăm ce s'o găsi.

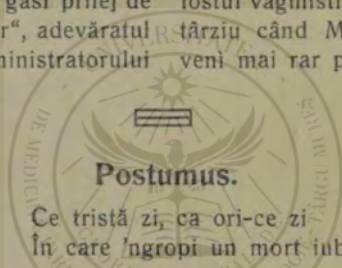
— Vai de mine!“ zise Mărgărit frângându-și mâinile și înclinând puțin capu într'o parte. „Vă mulțumesc foarte mult, vă sunt foarte recunoscător, dar... mi-e teamă să nu vă supăr chiar din prima zi... Voiu veni altădată.

— Cum se poate una ca asta?“ răspunse Franț, oarecum supărat... „Atâți străini se opresc și ospătează la mine și d-ta să te duci să mănânci la cărciumă? Cum mi-ar stă mie oare?... Dar d-tale ți-ar stă bine?... Nu te-ai jenă oare mai mult acolo ca în casa mea?“

În cele din urmă Mărgărit se lăsă înduplecat și intră în curte după Franț. Acesta îl prezentă Marianeii cu cuvântul: „d-l Mărgărit, ajutorul meu“, și tânărul găsi prilejul de a numi pe Franț: „d-l inspector“, adevăratul lui stăpân, ceea ce plăcu și administratorului și surorii sale.

După masă Franț se duse cu Mărgărit să ia cafeaua la umbră în grădinița din dosul casei și acolo îi vorbi trei ciasuri încheiate despre Filioreni și obiceiurile lor, despre pământul Filioarei și semănăturile care ar merge mai bine pe el, despre curtea de acolo care rămăsese fără împrejmuire, despre chipul cum ar trebui să se poarte cu oamenii: sever dar nu brutal (cuvinte pe care el le repetă în nemțește: streng, aber nicht grob, ca spre a se face mai bine înțeles) precum și despre sergentul maior de jandarmi Ioniță Novac, despre Gheorghe Taifas și Costea Lipan. Apoi își bătă câțva timp capul spre a hotărî în ce chip trebuia condusă dela „centru“ Filioara și în cele din urmă se opri la ideea ca Mărgărit să vie de două ori pe săptămână (Miercurea și Dumineca) la Mărgineanca spre a raportă (cuvântul i-l șoptise fostul vagmistru) și a primi instrucțiuni. Mai târziu când Mărgărit se va mai forma va veni mai rar pentru instrucțiuni.

C. Sandu-Aldea.



Ce tristă zi, ca ori-ce zi
În care 'ngropi un mort iubit...

Aș vrea să fim alături, și cât ești de departe
Aș vrea să fii cu mine pe străzile deșarte
În care ploaia cade, mereu la nesfârșit...

Departe, în orașul în care ne-am iubit
Nu plouă ca pe-aicea, mereu, la nesfârșit?

Ce tristă zi de toamnă, i-acum în primăvară.
De după nori, zadarnic aștept să mai răsară
O rază de lumină ca 'n ziua cea dintâiu
În care vream alături de tine să rămăiu.

Ce tristă zi, ca orice zi
În care 'ngropi un mort iubit...

Eu merg pe strada tristă ca dup'o 'nmormântare
Iar ploaia cade rece, mocnită și arare...
Eu merg pe strada mută și nu știu pentru cine,
Și plânsuri nesfârșite s'apropie de mine...
Dar nu știu cine plânge și nici cine-a murit.

Departe, din orașul în care ne-am iubit
Tu nu știi cine plânge, nici cine ne-a murit?...

M. Săulescu.



Povestea unei vieți.

Roman de I. Agârbiceanu.

(Urmare.)

IX.

Doamna Olimpia se mărită la vârsta de șaisprezece ani după avocatul Vasile Grecu. Pe tatăl său, un medic foarte vestit, nu-l cunoaște. El murise când Olimpia era de-o jumătate de an. Mamă-sa, rămasă văduvă, se mută cu fetița într'un mic orașel de provincie. Bărbatul său fusese doctor-șef la un mare spital de-al statului. Însă, în scurta sa carieră, nu putuse face mare avere, și văduva lui credea că va trăi mai cu puține cheltueli dacă se va retrage undeva la țară.

În orașelul acesta, care sămănă mai mult a sat, plin de praf, de tină și de bivoli, se trezise Olimpia. Era o adunătură de case vechi cu coperișele foarte înalte și greoaie. Străzile erau strâmte, și, în vreme de ploaie căruțele ce treceau, improșcau cu noroiu păreții, pe trecători. Stropii aceia negri se uscau pe păreți, se făceau suri, gălbenii, până ce se pierdeau în culoarea veche a caselor. Locuitorii lui erau pacinici, nu-i agită nimic, nu-i interesă nimic decât traiul lor de pe-o zi pe alta.

La trei ani odată, când se făcea alegere de primar, se vedeă numai o fierbere deosebită. Dar se cunoașteă îndată că oamenii nu-s obișnuți cu astfel de lucruri. Secretele se spuneau în gura mare cu fală, cu ciudă, amenințările curgeau ca un șuvoiu pe uliți, prin birturi. Alegerea se făcea totdeauna cu mult „lărmălu“ cum spuneă domnul director dela școala elementară. Pe urmă seara venia banchetul. Aici se mânca în tăcere o bună vreme, începeau apoi toașturile, și noaptea târziu urmau obișnuitele încăerări a celor două sau trei partide. Dar din dimineața următoare reintră orașul în obișnuita lui liniște și apatie. Partidele se contopiau într'una singură, ca să renască iarăși abia după trei ani.

Văduvei îi plăcu la început această liniște, care îi lecuia parcă durerile cari îi săpau în suflet. Ea iubise mult pe bărbatul său. Dar cu cât treceau anii și creștea Olimpia, ea simțea tot mai mult pustietatea ce-o înconjură. Educația fetiței începă s'o neli-niștească.

Olimpia fusese dela naștere voinică și sănătoasă. Mamă-sa își zicea în fiecare zi că se va face o fată frumoasă. Și într'adevăr când împlinise șase ani era copila cea mai drăguță în tot orașelul. Un an cercetă școala de aici, dar văduva se gândia cu groază ca fetița ei să rămână și mai departe aici.

Un mare admirator al bărbatului său,

prietin cu răposatul, mijloci ca fetița să fie primită gratuit într'un institut de fete, susținut de stat.

Astfel Olimpia la vârsta de șapte ani părăsi orașelul, care i-a rămas foarte șters în amintire. Abia ulița în care locuiseră îi rămăsese mai clară în minte, casa lor coperită cu șindile, grădinița și o găină moțată care venia să-i ciugulească sămânțe din palma mică. La găina aceea ținuse foarte mult, trei ani nu era zi să n'o îndoape, să-i netezească penele moi de pe gât, și să o pipăie ușor pe creastă.

Aproape de vacanța de vară se mută și mamă-sa în orașul unde era Olimpia la școală. După ce s'a dus Olimpia, ei îi pără și mai pustiu.

În institutul acela crescuse Olimpia până la vârstă de șaisprezece ani. Era o fetiță foarte deșteaptă, învățată cu ușurință și profesoarele o iubeau. O iubeau și o alintau. De câte ori răspundeă o priveau cu plăcere. Ochii ei verzi luminau minunat sub sprâncenele negre, fruntea ei promitea să fie foarte frumoasă. Profesoara îi ascultă răspunsul, aprobând-o mereu din cap, zâmbind. Apoi o mângăia ușor pe părul moale, negru, îi prindea cu două degete bărbia, și punându-i mâna domol pe umăr îi arată să șadă.

Olimpiei îi plăceau mai mult desmierdările acestea decât notele bune ce le primea. Dragostea, alipirea ei față de profesoare era în proporția cum acelea știau s'o alinte.

Olimpia nu putea face nici o deosebire între ea și celelalte fete din internat. Costumul uniform le făcea pe toate egale. Mâncau, studiau, dormeau la oaltă. Nu i-a trecut nici odată prin gând că ea-i primită gratuit, că-i fată săracă. Dimpotrivă se credea mai mult decât celelalte: nici una nu era alintată ca Olimpia.

Bunăvoința, dragostea ce i-o arătau profesoarele, bonele, era răsplătită din partea Olimpiei cu vârf și îndesat. Nu era poruncă, oricât de neînsemnată, pe care ea să n'o îplinească din dragă inimă. Dacă-și arătau prin cel mai mic semn vreo dorință, Olimpia înțelegea mai iute, ea alergă să închidă ușa, fereastra, să ridice o bucățică de hârtie, să șteargă tabla.

Când era de doisprezece ani s'a întâmplat s'o permuteze la altă școală pe-o profesoară care ținea foarte mult la Olimpia. Copila o zi întreagă n'a voit să mănânce nimic, plângea, căpăta ferbințeli, și îngrijitoarele au trimis după medic și după mama Olimpiei.

„Are friguri“, zise doctorul.

„N'am friguri“, plângea Olimpia. „Dar să vină domnișoara Tina.

— Cine? întrebă doctorul.

— Domnișoara profesoară pe care au permutat-o“. Doctorul clătină din cap și ieși.

Abia târziu în noapte putu mamă-sa să o liniștească și s'o adoarmă.

Chiar și între cărțile de cetit alegea pe acelea în cari se povestește de mame cari își iubesc foarte mult copii, de frați și surori cari nu se certau niciodată, ci-și făceau surprize plăcute unul altuia, povești în cari Feți frumoșii învingeau greutăți nenumărate ca să poată scăpa vreo fată de împărat din ghiarale smeiilor. Istoriile cu sfârșit trist nu le putea suferi.

Olimpia crescuse repede. Când fu în anul al șasesprezecelea eră fată mare. Nici una dintre colege nu eră așa de înaltă, nu aveă trupul așa de plin, formele așa de rotunjite. Ea se despărți cu mare greutate de internat. Dar încă în toamna următoare se căsătorii cu avocatul Vasile Grecu.

Pe mamă-sa o iubea, și astfel Olimpia ascultă de ea orbește. Și mamă-sa o convinsese repede: „Zestre n'ai aproape nimic, dragă Olimpio. Vasile Grecu e om cu nume bun între avocații tineri. Are avere. E tânăr, e frumos, și te va face fericită“.

Vasile Grecu aveă atunci trezeci și doi de ani. Olimpia dintr'o privire văzū că nu-i nici tânăr, nici frumos. Aveă fața și ochii plini de bunătațe, atăta tot. Dar încolo fruntea lui eră prea boltită, mustața rară, și eră mijlociu de statură. Dar dacă mamă-sa spunea că va face-o fericită, pentruce să n'o asculte? Ce eră fericirea? Ce eră căsătoria pentru Olimpia?

Mamă-sa încă în iarna următoare s'a măritat c'un neamț și a trecut în Germania.

Avocatul Grecu aveă încă pe-atunci în cancelaria doi candidații și trei scriitori. Aveă clientelă mare și averea lui creștea din an în an. Eră un om foarte cumpănit, cu judecata limpede. Nu se grăbiă niciodată în primirea proceselor, nu se sileă să le sfârșească repede. Dar le câștigă aproape pe toate. Oamenii spuneau despre el: „Imi dau pâra la Grecu, că stă la el un an, da o câștig pe-o vieată“.

Domnul Grecu deși eră numai de trezeci și doi de ani, arătă cu mult mai bătrân. Nu numai în înfățișare, ci în toate mișcărilor lui, în vorbe, în fapte, în bucurie și supărare eră foarte liniștit. Ai fi zis că nici nu simte, nici pasiuni nu poate aveă. Și totuși el eră foarte simțitor, însă aveă o putere neobișnuită de-a se stăpâni, de a-și închide în el sentimentele. Bunătatea de pe fața lui eră o mască potri-

vită pentru a nu cunoaște niciodată ce are în inimă.

El pricepū îndată că Olimpia e aproape o copilă și că la copii le trebuiesc jucării. Ii propuse să-i aducă un profesor de pian, îi procurase colecții întregi de cărți de cetit.

Însă în anul cel dintăiu Olimpia nu voi să primească nimic. Zilele-i treceau singuratic, grele, nesfârșite. Domnul Grecu eră mereu cuprins, și chiar când venia, mângăerile lui erau scurte. Și eră bine, astfel. Olimpia nu-i putea suferi alintările lui. Eră ciudat, dar cu cât treceau zilele grele, Olimpia se convingea tot mai mult, că omul acesta n'are nimic în față, în ochi, în voce, ce să-i dee dreptul ca s'o mângăie. Se gândia la profesoarele ei iubite, la mamă-sa chiar. Și în toate descoperea ce le da dreptul s'o alinte. Dar în Vasile Grecu nu află nimic. Altcum își închipuia gura, mustața, obrații, privirile bărbatului dela care ar fi primit mângăeri. Și-l închipuia, însă nu dorea nimic. Ii părea căteodată, în veșnica ei singurătate, că-i o mobilă din casă.

Afară de vizitele oficioase, Vasile Grecu n'o putea duce niciări în anul cel dintăi. Ea nu voia să iasă. Pe lângă tâmpirea ce simția că i se coboară în minte, în simțuri, ea eră încercată de multeori de-un simțământ de groază și de disgust. Eră în stare binecuvântată. Când a înțeles cauza acestui simțământ se simți foarte nenorocită. Pentruce? își zicea. Și nu pricepea nimic. Ea se miră tot mai mult de bunătața ce eră zugrăvită pe fața lui Vasile Grecu.

Însă retragerea ei din anul cel dintăi, îi servi admirabil la înălțarea sa la rangul de conducătoare în societate. Familiile din oraș își ziseră întâi: „E superbă c'a făcut o parte așa de strălucită. Va fi fost și ea avută“, ziceau alții. Apoi cu cât treceau săptămânile, lunile, părerile se schimbau: „E femeie cuminte; e harnică; e cinstită. Nu-i ca celea mai multe neveste tinere“. Alții spuneau: „E foarte inteligentă. Cetește foarte mult“.

Și din toate acestea păreri, în cursul unui an, se închegă o aureolă foarte distinsă în jurul doamnei Olimpia.

La sfârșitul anului întâi se născū Mărioara. La sbierătele broscuței Olimpia se deșteptă ca dintr'un somn adânc. Într'o clipă îi căzuse de pe minte, de pe simțuri tâmpirea aceea ciudată. Ea își pricepū situația, se cutremură, dar numai decât hotărâri noi i se coboriseră în suflet. Nu putea să nu-i placă de fetița aceea durdulie, albă ca laptele, însă niciodată nu-i putu iertă că venise în lume fără voia ei.

Căci, despre asta, doamna Olimpia nu se mai putea înșelă. Hotărârile noi cari i se

coboriseră în suflet, se concentrară par'că într'una singură. Primi profesorul de pian imbiat în anul întâi de domnul Grecu, începând să cetească cu patimă, umblă în societate, se ridică în grabă în fruntea tuturor, se interesă de orice mișcare, aranjă petreceri, concerte, serate. Domnul Grecu își deschisese punga largă și Olimpia nu se uită niciodată cât ia de acolo. Zâmbetul acela deosebit care-i răsărea par'că din buze și încremenea acolo, se arătă din anii cei dintâi. Prefutindena își purtă zâmbetul acesta și ținuta sa tot mai regală. Formele ei începură să se umple, să se rotunzească definitiv. Și eră lucru de mirat pentru mulți, cum această femeie măritată își păstrează din an în an formele tari, sănii bogăți, fața tot așa de proaspătă, de tânără. Părea că nu sufletul ci însuși acest trup e superb pe el, pe frumseța, pe tinereța lui.

Privirile limpezi, clare încă se coborâră în ochii doamnei Olimpia din anii cei dintâi. Părea că ochii ei caută mereu ceva foarte departat, că privesc în infinit.

Și într'adevăr de celea mai multe ori când ieșea în lume ochii aceia căutau ceva.

Însă acasă privirile ei erau limpezi.

În casa lui Vasile Grecu eră de multe ori furtună. Dintr'o nimica doamna Olimpia se tulbură, începea să țipe.

Mărioara după ce mai crescuse auzise de multe ori vorbe aspre, grele, pe cari Olimpia i le spuneă avocatului.

Mărioara își aduce aminte că tatăl său atunci eră foarte palid. Dar nu se mânia ci-i spuneă din când în când:

„Ei lasă, ei lasă! Nu fi așa“.

Se părea că hotărârile ce și le-a luat, oricât le concentrase într'una, scăpau din legătura de fier, se răsvrăteau, când doamna Olimpia eră singură cu avocatul.

Dar după ce fata crescuse, Olimpia, când Mărioara eră acasă, nu se certă. Ci atunci eră tăcută, cu ochii suri, și, de multe ori eră suferindă.

Domnul Grecu suferia adânc. Încă dela al treizeci și șaselea an începând să încărunțească, și de-aici încolo îmbătrâni foarte repede.

Însă masca de bunătațe, ca o batjocură îi stăruia mereu pe față. Puterea sa de voință eră înfricoșată în ce privea mai ales sentimentele sale.

Când ieșiau în societate, el cu bunătațe pe față, în față, în privire, ea cu surisul, cu ținuta sa regească, unii îi admiră, și, foarte mulți îi învidiau, cinstindu-i însă.

Domnul Grecu își văzuse necurmat de lucrurile sale, cu aceeaș putere de muncă ca mai înainte. N'a suflat o singură undă rece din iarna ce eră în inima lui, nici unui om pe lume. Eră unul din rarii oameni, cari, punându-li-se cruciș o nenorocire, o iau în piept, și mai află totdeauna o țintă pentru care merită să lupti și să trăiești. El aveă pe Mărioara, pe care o iubiă cu o dragoste adâncă, neclintită din sufletul său.

(Va urmă.)

Cronici.

Istorie.

Conferența d-lui Dr. I. Lupaș.

Miercuri în 4/17 Aprilie a. c. la 5 ore d. a. și-a ținut istoricul Lupaș în sala festivă a „Asociației“ conferința despre „Misiunea episcopilor Gherasim Adamovici și Ion Bob la curtea din Viena în 1792“. D-sa a reconstruit cu o putere de intuiție clară situația politică tristă a neamului nostru în veacul al XVIII-lea, atât de bogat în evenimente de durere tragică și uneori de clipe înălțătoare. Și aceeași stare de lucruri o întimpinăm, atât în vieța bisericească cât și culturală a poporului nostru. Trăind veacuri de-a rândul într'o perpetuă aservire revoltătoare din partea stăpânilor coalizate în „Unio trium Nationum“, unica noastră nădejde eră sentimentul de dreptate și inima pârintească a Curții imperiale, de unde așteptam să ne vie razele unei mângâieri îndreptățite. Și în adevăr epoca iosefină aveă să aducă cele mai mari binefaceri

pentru popoarele imperiului. S'au luat măsuri de regenerare și înălțare a vieții complexe ce agită sufletul sbuciumat al atâtor milioane; ele însă s'au prăbușit toate în urma rezistenței inverșunate opuse de feudalismul unguresc. Din toată opera, pătrunsă de cel mai lăptos umanism a lui Iosif II-lea, n'a mai rămas decât „edictum tolerantiae“ dela 1781. Cu un zâmbet de durere amară condeul lui a scris acel „Restitutio Resolutionum“, prin care desființează toate măsurile luate în folosul popoarelor sale desmoștenite, spunând aceste vorbe în cari se cuprinde toată decepția unui suflet în adevăr mare: „Der Allmächtige hat alle meine Werke zertrümmert“. Dar n'a putut fi desființat sentimentul mulțimii în revendicarea justificată a postulatelor sale, cari cereau întrupare. Oricât de mare a fost prăpastia între Români provocată de luptele religioase ale acestui veac, starea de elitism politic care-i apăsă în aceeaș măsură, i-a unit în clipe mari ale războiului într'o singură falangă de luptă, căreia i-au dat expresie în vestita *Supplex libellus*

Valachorum. Leopold al II-lea a primit cu cea mai mare bunăvoință cererile Românilor, îndrumând dieta din Cluj: 1. „Să se sancționeze printr'o lege publică liberul exercițiu al religiei fără deosebire de rit. 2. Să se îngrijească în mod convenit de susținerea clerului de ambele rituri. Să se promoveze cultura poporului românesc și să se propage cu succes”. Acest Supplex însă, formulat în frunte cu scriitorul Samuil Clain, a fost întimpinat de nemeșii dietei din Cluj, cu un potop de insulte la adresa poporului românesc.

Ura implacabilă a celor „trei națiuni” s'a scoborit în cele mai noroioase injurii, împotriva poporului „care este cel mai prost din toată Europa, și a căruia religie corumpie moravurile ca nici una alta, că în fine toată povestea asta cu Supplex-ul, este numai opera unor oameni turbulenți, și nicidecum a națiunii române”. Românii au răspuns în chipul cel mai demn acestor ne mai pomenit de violente injurii al cărui exponent intelectual a fost istoricul Sas I. C. Eder. Din Supplexul Românilor s'a realizat foarte puțin și aceasta nu prin generositatea dietei din Cluj, ci prin solicitudinea Curții imperiale care a exercitat o presiune caracteristică, în măsură să mire și „Staturile ardeleni”. Românii însă nu s'au oprit aici. Ei și-au formulat noi petiții în cari se repetau gravaminele din „Supplex”. De astădată ei au ținut să însărcineze cu prezentarea lor la Curte pe arhiepiscopii Gherasim Adamovici și Ion Bob, cari nu iscăliseră „Supplex”-ul și probabil această împrejurare a contribuit în mare măsură la înscutul pe care-l cunoaștem. În 1792 ambii arhiepiscopi au și plecat la Viena, unde, în mod neașteptat, au fost primiți cu vorbe de mustrare. Adamovici și-a știut justifica această misiune politică prin autorizația ce i s'a dat în scris de cei 29 de protopopi neuniți adunați la Sibiu în 16 Septembrie 1791. Bob însă, lipsindu-i un astfel de act, se găsea într'o situație mai dificilă. Dar pe lângă toate mustrările ce li s'au adus, ei și-au dat toată silința să convingă pe Împăratul despre îndreptățirea postulatelor fixate în cererile lor. Mai ales Adamovici a manifestat mult tact și tot atâta diplomație, după cum rezultă aceasta din scrisorile mitropolitului sârb Stratimirovici. Rezultatul misiunii acestor doi episcopi a fost articolul de lege 60 din 1792 votat de dieta din Cluj, însă cu unele modificări mai favorabile făcute de Împăratul, precum și decretul Nr. 2812 din 1792, prin cari sunt asigurați, că și Românilor li se vor acorda acele beneficii și favoruri, cari nu ating drepturile celorlalte națiuni și religii.

Aceste succese minimale n'au putut mulțumi pe episcopi, și în special pe Adamovici, care ceruse și pentru clerul său îmbunătățiri. Ei au făcut deci noi petiții, în cari solicitau împlinirea doleanțelor Românilor ardeleni.

Văzând însă, că Curtea e atât de zăbavnică în rezolvirea acestor cereri juste, după o petrecere mai îndelungată în Viena, episcopii s'au înapoiat acasă.

Așa s'a sfârșit misiunea celor doi episcopi români, și ea formează o frumoasă pagină în istoria luptelor noastre politice și culturale. Din ea se desface o

însemnată învățătură și în același timp un luminos îndemn pentru noi, acela sintetizat și de filozoful Conta, că numai armonia elementelor de acțiune poate aduce încheierea și înălțarea unei societăți. Biruințele mari nu se pot câștiga decât prin o armonică înfrățire și concurență a avântului tineresc cu înțelepciunea bărbăției și experiența bătrâneții cinstitute — a încheiat foarte frumos pâr. Lupaș. O clară pătrundere a evenimentelor, împreună cu expunere avântată cuprinsă în o românească îpreșabilă, sunt calitățile pâr. Lupaș, și acestea îl fac nu numai un istoric apreciat, dar și un foarte bun conferențiar. Conferința s'a tipărit în „Telegraful Român”.

Rezultatul material a fost de peste 300 cor., care se va adăuga la „Fondul ziaristilor”.

Dr. I. Mateiu.



Însemnări.

„Robia lui Octavian Goga. Când ospitalitatea unguerească oficială îl trată pe Octavian Goga, marele poet al Românilor, în temnița din Seghedin, i-am trimis salutul meu. Fratelui, salut de frate, dragoste, nobilului luptător. În cazul acesta are importanță împrejurarea că salutul l-am trimis dintr'un sanatoriu, unde profesorul Sarbo și zeloșii medici ai sanatoriului m'au pus frumușel în picioare. Acum după atâtea și atâtea săptămâni, cu toată sănătatea mea, totuși mă întorc timid și trist în lume și-l invidiez cu o invidie urită pe Goga. Trebuie să fie o lege în faptul că, atunci când Goga a intrat cu triumf divin în temnița lui, eu m'am prăvălit neputincios și sdrobot în sanatoriu. Și eu, deși am cunoscut închisoarea Seghedinului numai din vremea apucăturilor de filizon a tinereții mele, pe Dumnezeu meu, am voit altceva. Adevărat, am avut puțin oarecare parte de temniță, pentru vitejii pe hârtie, pentru probe de îndrăzneală și chiar pentru pasiunea dragostei de popor, dar soarta mea unguerească mult m'a batjocorit de atunci. Vai, nu mă mai poate învierșună, nici chiar tâmpi, nimic din maghiarismul rostului meu de poet, și de aceea îmi par mie insumi gol și necinstit, pe când goală și necinstită a fost arena unguerească, care în loc să întărească, a degradat în scârbă însufleșirea mea. Robia lui Octavian Goga e o vieță și o libertate de invidiat, pe când soarta mea unguerească e tristeță, moarte și pictiseală. Acum, învăț din nou să umblu și să repășesc pe câmpul de luptă al celei mai sterpe societăți, căutându-mi postul meu de silă, ca și când m'ar duce într'un spital de ciuamă”.

Aceste sunt cuvintele lui Ady Endre, cel mai distins poet maghiar din generația tânără, publicate dăunăzi într'un număr din marele ziar „Világ” din capitală...

Le-am reprodus aici fără nici un comentariu, lăsând ca cetitorii să deslușească din umbra lor furtuna de pasiuni cari agită în zilele noastre un suflet ales din tabăra potrivnică nouă.

Câte s'ar putea spune aici...

Cum gândește alții. În revista „Vieța nouă” din Cernăuți se publică următoarele rânduri, sub titlul „Transigent, intransigent, transcendentă”:

Ce vor mai fi însemnând și cuvintele aceste, nu știu, zău. Le-am cetit în nu știu ce ziar. Cred d. p. că „Tribuna” zilelor noastre a fost cel mai bun și cel mai național jurnal al Românilor din Ardeal și Ungaria. Fost-a intransigentă? A fost bănuită de anume cochetări, pentru cari nici chiar „Drapelul” din Lugoj și nici „Gazeta Transilvaniei” din Brașov n’au vrut s’o ierte. Și din Brașov și din Lugoj se arătau cu degetul trădătorii din Arad cari ar fi păcătuțit în contra disciplinei de partid și a intransigenței naționale. A fost odată! Și chiar gestul cu care și-a închinat „Tribuna” steagul, a trebuit să spulbere nedumeririle până și celor mai înverșunați dușmani ai ei. După moartea „Tribunei” care știă să infiereze cu atâta bărbăție pe alde Mangra, deși acuzată de a avea legături tainuite cu acesta — lucru pe care noi nu l-am crezut niciodată — firește am așteptat să triumfeze intransigența și disciplina de partid. Și intransigența și-a ajuns culmea! A ajuns chiar „transcendentă”, într-un cât noi bieții muritori n’o mai putem pricepe. Nu putem înțelege cum de a ajuns „Drapelul”, care n’are nici o legătură cu Mangra — lucru de care suntem absolut convingși — să se apropie cu convingerile sale atâta de părerile d-lor Brote, Slavici și Arsenie Vlaicu, făcându-le un bun serviciu. Nu înțelegem, cum părerile organului lugojan al partidului național pot fi primite cu bucurie și în coloanele „Gazetei Transilvaniei” din Brașov. D-l Dr. Branisce din Lugoj și prietenii săi din Brașov, atât de supărați pe „Tribuna”, nu se indignează de loc? Aveți puțintică răbdare! Atitudinile aceste transcendente le putem pricepe doar cu ajutorul d-lui Trahanache, care recunoaște cu atâta generozitate dreptul de vot al lui Ienache Liripeanu — dacă vă votă cu el. Și astfel am ajuns să vedem „Românul” alături de „Știrii oțelii” dela „Tribuna” repăusată, grupați în jurul „Luceafărului”, constatând că „Drapelul” și „Gazeta Transilvaniei” au făcut un rău serviciu intereselor noastre politice și, în acelaș timp, unul bun transfulgilor noștri, cari au primit astfel un neașteptat stimul în criminala lor muncă de distrugere. „Gazeta Transilvaniei” și „Drapelul” care au luptat cu atâta îndârjire pentru disciplina de partid desigur să vor încetă „să caute baza pe care se pot contopi armonice interesele noastre de existență națională cu interesele bine pricepute de stat”.

Iată cum se gândesc unii oameni dintr’un colț de țară unde s’a plimbat puțin și d-l Dr. V. Branisce. Ce-am mai putea adauge noi?...

§

† P. Liciu. Știrea despre stingerea artistului Liciu a trezit ehouiri de durere și în sufletele noastre, căci în el n’am pierdut numai pe un artist de seamă al Teatrului Național din București ci și pe un prieten bun, care ne iubiă sincer și care înțelegea sbuciumările noastre. În sufletul lui Liciu ardea entuziasmul curat al naționalismului de fapte, care era gata în orice clipă să aducă jertfe pentru intruparea unui gând bun.

După ce a cutrierat Bucovina fraților noștri, dând serii de reprezentații, în vara trecută s’a abătut și pe la noi. A fost la serbările „Asociațiunii” din Blaj, unde l-am auzit pentru ultima oară, spunând anecdote cu verva lui neîntrecută. De curând aveam de gând să-l invităm la Sibiu să joace „Lipitorile satelor” de Alecsandri, în care, în rolul lui Moise, avea una dintre cele mai splendide creațiuni ale lui. Și vom regreta întotdeauna că nu ni-a fost dat să-l admirăm și să-i dovedim dragostea ce i-o purtăm. Această dragoste a noastră îl însoțește și în lumea veșniciei.

Notițe biografice: Petre Liciu e fiul d-lui Liciu, fost consilier la Curtea de casație. E născut la Iași, unde a urmat la liceu. Se înscriesese la facultatea de drept din Iași și urmă în acelaș timp la conservatorul din localitate.

A debutat la Teatrul Național din Iași, trecând apoi la Teatrul Național din București. A fost trimis cu o bursă de cătră stat la Paris unde a stat vreun an de zile.

Înapoiindu-se în țară a reapărut pe scena Teatrului Național din București unde jucă la început roluri de comici brianți și înlocuind în multe roluri pe răposatul Hasnaș. A trecut apoi treptat la tipuri și roluri de compozițiune precum: „Moise” din „Lipitorile satelor”, „Shylok”, „Isidore Lechat” din „Banii”, „Dr. Tokeramo” din „Taifun”; rolul titular din „Diavolul” lui Molnar; „Ștefăniță-Vodă” din „Viforul” de d-l Barbu Delavrancea, cari erau creațiile sale capitale.

Sub directoratul d-lui Al. Davila la Teatrul Național, Petre Liciu a demisionat și a făcut aproape doi ani turneuri în țară, prin toate orașele și orașelele. În urmă a revenit la Teatrul Național.

Când mișcarea naționalistă a luat o oarecare înfățișare, Liciu s’a înscris în rândurile partizanilor d-lui Iorga. În ultimele alegeri generale a candidat la colegiul al II-lea de Ilfov pe lista partidului naționalist.

§

Șeghescu consilier aulic. Marea secătură a ajuns-o și pe asta. Acum e și consilier aulic. A ajuns inspector peste școlile noastre, deputat în cameră și profesor universitar pentru limba și literatura noastră. Îi mai trebuia și un titlu, care, să-i împodobească toată prostia lui strigătoare.

Doamne, câte se mai pot întâmpla și în țara asta! E de ajuns să-ți ghițuiești goliciunea sufletelului tău sterp, cu o bună doză de obrăznicie și lipsă de simț, ca să stai cu împăratul la masă, ba să-i mai dai și sfaturi!...

§

Nici preocupare, nici recredință. „Deșteptarea” din Brașov, care a avut până acum bunul obicei de a nu prea răspunde la adevărurile ce i s’au aruncat în față, se găsește să răspundă la o notiță a noastră în care o invinuiam de „sentimente bune” față de contele Khuen și răposatul său guvern. Ne mirăm de această atitudine îndrăznească a gazetei d-lui Brote. Ea cere doară explicări, cari nu pot fi nici decum plăcute.

Și ce răspunde „Deșteptarea”? Că în ea „nu se

va găsi nici un articol, care vorbește de „bine-facerile” guvernului: nici chiar un articol, care s'ar ocupa îndeosebi cu guvernul”, etc. etc.

„Deșteptarea” are memorie cam slabă. Înainte cu vreo două-trei numere — nu ne luăm osteneala să căutăm care — a publicat în întregime discursul contelui Khuen peste trei pagini încheiate și l-a însoțit de un articol-comentar, prin care îl vopsea pe fostul ministru-prezident în culori foarte frumoase. Prin urmare n'au fost nici preocupări, nici de reacredință, când i-am spus ce i-am spus „Deșteptării”.

Dar pentrucă să mai lămurim articole, cari s'au scris pentru răposatul Khuen, de care se lapadă acum și gazeta brașoveană? Suntem mai bucuroși să descoasem unele viitoare, despre Lukács, de pildă. Ori, ce zice d-l Broțe?...
✻

Simfonice. Din Duminecă în Duminecă, orchestra ministerului instrucției publice a continuat să-și dea concertele în sala Ateneului, împreună cu celebrități străine și de-ale noastre. Quartetul ilustrului violinist francez, beethovenistul Capet cu instrumentalistii Cassadessus, Hewitt și cu d-na Maria Buisson, — o bună diseusă, care a cântat subtil și dulce melodiile lui Fauré —; conducătorii de orchestră: Weingartner — zice-se cel mai sincer interpretator al simfonilor de Beethoven — și José Lassalle, fostul diriginte al orchestrei „Münchener Tonkünstler” — un admirator a lui Berlioz —; în sfârșit d-na Lucile Mărcel, o renumită cântăreață de operă și de lieduri, au dat concertelor duminecale un caracter de superioară artă. D-na Veturia Triteanu, și-a dat sprijinul unui concert wagnerian din stagiune și încăodată, s'a afirmat ca o distinsă interpretă a muzicii lui Wagner și ca o artistă scânteietoare de temperament. D-șoara Cella Delavrancea, pianista adorată pentru poezia cu care știe să îmbrace expresiunea suferindă a muzicii lui Schumann și Gheorghe Enescu, ca violinist și conducător de orchestră al rapsodiilor sale românești, au procurat simțiri ce nu se pot uita. Conducătorul obișnuit al concertelor, d-l Dimitrie Dinicu, a cârmuit orchestra ireproșabil în muzica de R. Strauss, Rabaud, Sibelius; mai puțin bine în aceea beethoveiană, în muzica lui Bach, în aceea de Schumann și de Berlioz. În schimb, Domnia Sa a știut să îplinească dorințele publicului, aducând pe Weingartner și Lassalle. Și astfel, stagiunea concertelor simfonice se va încheia în curând cu bine, spre mulțumirea celor sinceri și lauda celor ce au muncit. (I. Borgovanu).
✻

Primim la redacție lecția de deschidere a d-lui Tzigara Samurcaș despre Istoria artei. E o lucrare care merită să fie cetită și la noi. Regretăm că Ministerul din România a desființat catedra de istoria artelor dela universitatea din București, la care fusese chemat sărguinciosul director al Muzeului etnografic, d-l Tzigara Samurcaș.
✻

Poetul St. O. Iosif, care de curând a publicat un minunat volum de Căntece, ne anunță că a terminat traducerea primelor trei acte din Wilhelm Tell al lui Schiller. Această operă a poetului german va trebui să se reprezinte mai ales la noi, fiindcă ea ne poate întări credința și îndărătnicia în lupta ce o purtăm împotriva calcătorilor îngâmfai ai drepților noastre naționale.
✻

Italia a pierdut pe unul dintre marii ei poeți, pe Giovanni Pascoli, care a fost, cași Carducci, un entusiast apologet al neamului și al țării sale. Carducci a cântat mai mult trecutul, iar Pascoli viitorul. Vieța lui Pascoli a fost o luptă continuă. Rămas orfan de tânăr, a trebuit să îndure multe mizerii, până a ajuns la cinstea de a ocupa catedra de literatura italiană a învățătorului său Carducci la universitatea din Bologna, catedră la care acum a fost chemat d'Annunzio.
✻

În acest număr publicăm una dintre cele mai de seamă lucrări ale sculptorului Spaethe din București, care e încredințat și cu executarea bustului lui Gh. Barițiu. Am avut prilejul să vedem acest bust în lucrare și putem anunța publicul nostru că Spaethe pregătește o adevărată operă de artă Ardealului. În creațiunea sculptorului se simte dragostea ce ne-o poartă, străduindu-se din răspuseri a ne da o lucrare desăvârșită, cum e și figura liniștită și senină a M. Sale Regina Elisaveta, pe care o publicăm.
✻

A apărut: „Acțiunea naționalistă” de D. Tomescu, cu următorul cuprins: N. Iorga. Partidul naționalist democrat. Pesimismul d-lui Iorga. A. C. Cuza. Ce este naționalismul? Este naționalismul o ură? Antisemismul. Cahalul. Partidele. Cu prilejul adunării naționaliste. Alegerile și partidul naționalist. Antidinasticismul tachist. Cearta prelaților și sentința Sinodului. Naționalism sau democrație. D-I C. Rădulescu-Motru. — Neo-iobăgia. Școala intransigenții. Secături entusiaste. Sunt articole interesante, de cele mai multeori drepte, cari merită să fie cetite și la noi. Cartea a apărut în editura revistei „Ramuri” din Craiova și se vinde cu prețul de Lei 1.50.

Aviz!

Onorații noștri abonați sunt rugați a-și achita sumele cu cari ne datorează până la sfârșitul acestei luni. Celor ce nu vor fi în regulă cu plata abonamentului până la 1 Maiu a. c. li se vor trimite chitanțe prin poștă, pe cari dacă nu le vor răscumpără, li se va sistă trimiterea revistei.

Administrația.

APEL

cătră publicul românesc.

Sunt aproape doi ani de zile, de când s'a pus și la noi, Românii din această țară, bază unei fundațiuni pentru ajutorarea ziaristilor noștri. Inițiatorul acestei fundațiuni, d-l Dr. Ioan Mișu, înțelegând, că — dacă voim ca ziaristii noștri să ajungă la înălțimea misiunilor și să-și ocupe rolul ce trebuie să-l aibă în viața unui popor, avizat atât de mult la pressa sa națională, cum este poporul nostru — nu mai pot rămâne lipsiți de sprijinul material, care să le asigure viitorul și bătrânețele, a donat pe seama fundațiunii inițiate de D-sa, însemnata sumă de Cor. 25,000.

Aceasta a fost o donațiune foarte frumoasă, care însă e a se considera numai ca bază a fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor noștri, bază pe care va avea să se așeze o instituție creată din obolul întregului nostru popor. Fundațiunea trebuie continuu augmentată, căci numai dispunând de fondurile necesare, va putea să-și ajungă ținta ce o urmărește: să fie de fapt o garanție reală pentru asigurarea viitorului acelora, cari s'au dedicat și se vor mai dedica serviciului greu al pressei.

Până azi însă, din cauza împrejurărilor puțin prielnice, nu s'a putut face aproape nimic pentru augmentarea fundațiunii ce ne preocupă. Dar socotim, că a sosit timpul, să ne interesăm cu seriozitatea ce o merită și de această chestiune și epitropia subsemnată își consideră de cea mai dădă datorită a sa, să se adreseze pe această cale tuturor oamenilor noștri de bine, poporului românesc de pe pretutindenea cu rugarea, să sprijinească — fiecare cum și cu ce poate — acțiunea pornită în scopul augmentării cât mai grabnice a numitei fundațiuni.

Din parte-ne suntem siguri, că pe lângă interes și bunăvoință față de cauza ziaristilor noștri, în scurtă vreme fundațiunea va putea ajunge la minimul sumei — Cor. 50,000 — recerută de literele fundamentale, pentru ca să-și poată începe activitatea și astfel să devină cât mai curând un razim pentru ziaristii noștri. — Și prilejuri pentru a ne putea da concursul la augmentarea cât mai grabnică a fundațiunii, avem destule, numai interesul și bunăvoința să nu ne lipsească. Serbări, producțiuni și petreceri aranjate în beneficiul fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor noștri sunt tot atât de potrivite și binevenite ca și răscumpărările de diferite evenimente familiare și îndatoriri sociale. Începutul trebuie făcut numai, și modestele contribuiri de acest fel vor deveni cel mai fecund izvor pentru augmentarea atât de dorită a fundațiunii noastre.

Se poate însă — și avem mare nădejde — că între noi se vor găsi și bărbați de inimă, cari să se decidă a face și donațiuni mai mari pe seama fundațiunii noastre. În asemenea cazuri, administrarea și ținerea în evidență a astorfel de donațiuni se face în așa mod, încât ele — deși vor face parte din averea fundațională — se vor arăta totdeauna separat, și aceasta ca un tribut de recunoștință pentru aceia, cari în chipul acesta vor contribui la augmentarea acestei fundațiuni. E un sistem acesta, care se practică și în alte părți și care deci va putea fi de folos și fundațiunii noastre.

Adresând aceste cuvinte publicului nostru românesc, ne place a crede că ele vor afla răsunset în inimile tuturor și că augmentarea fundațiunii noastre va urmă în măsura, în care o reclamă necesitatea cea mare, pentru care s'a înființat.

În această speranță, rugăm ca orice contribuție să se trimită la banca „Ardeleana“ din Orăștie (Szászváros), care administrează averea fundațională și orice lămuriri și informațiuni cu privire la fundațiunea și augmentarea ei să se ceară dela secretarul Epitropiei, d-l Ioan I. Lăpădatu, director al „Băncii generale de asigurare“ din Sibiu — Nagyszeben.

Epitropia fundațiunii

pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria.

Scoarțe pentru Luceafărul

orice an cor. 2.—.



Colecțiile revistei „Luceafărul“.

Legătură elegantă în pânză.

Anul I, (1902)	epuizat
Anul II, (1903)	„
Anul III, (1904)	16 cor.
Anul IV, (1905)	epuizat
Anul V, (1906) Ed. simplă	16 „
Anul V, (1906) Ed. de lux	25 „
Anul VI, (1907) Ed. simplă	16 „
Anul VI, (1907) Ed. de lux	25 „
Anul VII, (1908) Ed. simplă	16 „
Anul VII, (1908) Ed. de lux	25 „
Anul VIII, (1909) Ed. simplă	16 „
Anul VIII, (1909) Ed. de lux	25 „
Anul IX, (1910) Ed. simplă	16 „
Anul IX, (1910) Ed. de lux	25 „
Anul X, (1911) Ed. simplă	16 „
Anul X, (1911) Ed. de lux	25 „

Toate colecțiile împreună ediția simplă
100 cor.; ediția de lux 150 cor.

Biblioteca scriitorilor dela noi

apare sub auspiciile

„Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“

îngrijită de Oct. C. Tăslăuanu.

A apărut ==
primul volum:

AMINTIRI

schife și novele

de

Alexandru Ciura

în care se zugrăvesc crâmpiele din viața de student, sbuciumări din lupta sufletelor desrădăcinate, cari s'au rupt de lângă vatra țărănească și s'au făcut cărturari, apoi scene din traiul patriarhal al băieților și moșilor din Munții-Apuseni și amintiri din plâpânda lui copilărie. E cel mai bun volum a talentatului scriitor Al. Ciura. Volumul e precedat de o recenziune critică scrisă de d-l Oct. C. Tăslăuanu și de portretul lui Ciura.

Prețul unui volum: Cor. 1.60.

== Se găsește de vânzare la toate librăriile. ==

➡ Din casa nici unui cărturar român dela noi să nu lipsească
această Bibliotecă. ➡